herpy

SKÖLDPADDOR

African Pancake Tortoise

Malacochersus tornieri

Malacochersus tornieri är en liten östafrikansk landsköldpadda med ett ovanligt platt, tunt och böjligt pansar. Den lever på klippiga kullar i torr savann och buskmark, där den flyr in i smala klippspringor i stället för att dra sig in i pansaret. Pansaret är 15-18 cm långt, honan lägger bara ett ägg åt gången, och arten är akut hotad i naturen.

Familj: Testudinidae Tidigare namn: *Testudo tornieri; Testudo loveridgii*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**15-18 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**20-30 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Klipplevande**
Biotop	**Halvöken, savann och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**100 × 60 × 40 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Värmeplats	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 2
Föda	**Växter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1 ägg**
Kullar per år	**1-4**
Inkubation	**120-185 dagar** vid 28-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga I**
EU-bilaga	**Bilaga A**
IUCN	**Akut hotad (CR)**

Om arten

Malacochersus tornieri är en liten landsköldpadda och den enda arten i sitt släkte. Pansaret (carapax) är 15-18 cm långt och skiljer sig från alla andra landsköldpaddors: det är platt, tunt och böjligt, eftersom benplattorna under hornsköldarna har stora öppningar. Det gör djuret lätt och snabbt, men pansaret ger bara litet skydd. Hos nykläckta ungar är pansaret välvt som hos andra landsköldpaddor, och först med tillväxten plattas det ut.

Ryggpansaret är ljusbrunt till gulbrunt, ofta med ett mörkt, strålformat mönster på varje platta, och buken är blekgul med mörka sömmar. Huvud och lemmar är gulbruna. Benen är smala med kraftiga klor, och djuret klättrar snabbt och säkert. Honor är något större än hanar.

Arten beskrevs 1903 och är uppkallad efter den tyske zoologen Gustav Tornier. Släktnamnet kommer av de grekiska orden för mjuk och torrt land. Mönster och färg varierar mycket från djur till djur.

Utbredning och livsmiljö

Malacochersus tornieri lever i södra Kenya och i norra och östra Tanzania. Det finns också små bestånd i norra Zambia, och arten är angiven från Malawi. Den beskrevs från Busisi vid Victoriasjön i Tanzania. Ett infört bestånd finns troligen i Zimbabwe.

Bestånden är spridda och isolerade, eftersom arten bara finns där det finns lämpliga klippkullar. Den lever från låglandet upp till omkring 1.800 m över havet. Kenya har sedan 1981 krävt skriftligt tillstånd för export, och eftersom arten står på CITES appendix I får vildfångade djur inte handlas kommersiellt över gränserna. Djuren i handeln är därför uppfödda.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

> **Naturlig utbredning:** Kenya, Tanzania och Zambia.

LIVSMILJÖ

Malacochersus tornieri lever på kopjes: isolerade klippkullar och stenrösen i torr savann och taggig buskmark med akacior och *Commiphora*. Klimatet är halvtorrt med en kort regntid och en lång torrtid, och dagarna är varma.

Hela livet är knutet till klippspringorna. Djuren kommer bara fram en timme i taget, mest på morgonen och sent på eftermiddagen, för att äta och värma sig, och de rör sig sällan långt från sina gömslen. Vid fara springer de till närmaste springa, trycker sig in och förankrar sig där, troligen genom att pressa ryggen mot taket och pumpa upp kroppen med luft, så att de nästan inte går att dra ut. Flera djur delar ofta samma springa. Under de varmaste månaderna går de möjligen i sommarvila under platta stenar, men de går inte i vintervila. Födan består av torra gräs, örter och suckulenter som aloe, och de tar nedfallen frukt om de hittar någon. Honan lägger sitt ägg i lös, sandig jord, mest i juli och augusti.

Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite utförlig kunskap om skötseln av *Malacochersus tornieri*, och vildfångade djur är mycket svåra att vänja vid fångenskap. Temperatur, luftfuktighet, UVB och ruvning bygger därför delvis på livsmiljön och på andra landsköldpaddor från torra trakter.

Terrariet ska ge plats för rörelse och klättring, och det viktigaste i inredningen är klippspringor. Ett djur på 15-18 cm behöver minst 100 × 60 × 40 cm, och ett par minst 120 × 60 × 40 cm. Bygg stabila högar av platta stenar och skifferplattor så att det uppstår springor som djuret kan trycka sig in i, och se till att högarna inte kan välta. Springor som är för breda används inte, och springor som är för smala kan fånga djuret. Håll avståndet mellan plattorna på några centimeter, och gör flera springor så att djuren kan gå var och en till sitt.

Bottnen är en torr blandning av sand, jord och grus, 5-10 cm djup. Terrariet ska vara öppet upptill eller väl ventilerat, eftersom arten hålls torrt. Sätt en ogenomskinlig kant framför glaset så att djuret inte försöker klättra uppför rutan. Djuret är en skicklig klättrare, så alla kanter och lock måste vara säkrade. Varma sommardagar har djuret nytta av en utomhushage med klipphögar, torra växter och skugga, men det ska in över natten.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

TEMPERATUR

På dagen ska det vara 24-28 °C och på natten 18-22 °C. Arten föredrar lägre temperaturer än många andra landsköldpaddor och ägnar inte lång tid åt att sola, men en lokal värmefläck på 32-35 °C gör att den kan värma upp sig när den vill. Använd en strålvärmelampa med termostat i ena änden och lägg gömslen i skugga i den svala änden, så att djuret själv kan välja.

Arten går inte i vintervila och ska hållas varm hela året.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara låg, 30-50 %. Terrariet ska vara torrt, men en liten skål med rent dricksvatten ska alltid finnas framme. Byt vattnet dagligen. Ett gömställe i en av klipphögarna kan dimmas lätt då och då, så att det finns ett fuktigare mikroklimat att gå in i. Bottnen ska bli torr igen efteråt, för ihållande fukt ger luftvägsinfektioner och pansarproblem.

Ungar torkar lättare ut än vuxna djur och kan få ett kort bad i ljummet, grunt vatten en till två gånger i veckan.

LJUS OCH UVB

Malacochersus tornieri är dagaktiv och är mest ute tidigt och sent på dagen. UVB behövs när djuret hålls inomhus: Ferguson-zon 2, motsvarande UV-index 2,0-3,0 i en del av terrariet. Gömslena ska ligga så att djuret kan dra sig ur ljuset när det vill. Ljuset följer årstiden med 12 timmar om dagen. Glas och plexiglas stoppar UVB, och ett UVB-rör förlorar styrka med tiden och byts enligt tillverkarens anvisningar.

UTFODRING

Kosten är torr och fiberrik. Ge torra gräs, hö och vilda örter som maskros, klöver och vicker, och låt suckulenter som aloe och fetknopp ingå. Mörkgröna salladsblad kan användas, och frukt är bara en sällsynt godbit i små mängder. Insekter och annan animalisk föda behövs inte.

Strö ett kalktillskott över fodret och låt en sepiaskal ligga framme. Både vuxna och ungar matas dagligen med små mängder. För mycket protein och för mycket frukt ger för snabb tillväxt och missbildat pansar. Pansaret är mjukt och tunt, så rikligt med kalk och UVB är särskilt viktigt.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Malacochersus tornieri är skygg, men aktiv och uthållig. Den klättrar, gömmer sig och kommer bara fram när det är lugnt. Den drar sig inte in i pansaret, utan springer mot närmaste springa och trycker sig in när den blir störd. Pansaret är mjukt och tunt, så djuret får aldrig lyftas i pansaret med hårt grepp, och det ska hanteras så lite som möjligt. Lyft det försiktigt under buken med två händer och låt det inte falla.

Djuren bor i naturen tillsammans i springor och tolererar varandra. I terrariet kan en hane och en hona hållas ihop, men hanar kan skada varandra allvarligt, särskilt när det bara finns en hona, så två hanar får inte hållas ihop. Är det flera djur ska det finnas många springor, och finns det tecken på mobbning ska djuren skiljas åt.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honan är något större än hanen. Könet är svårt att se hos unga djur. Ålder och storlek vid könsmognad är inte dokumenterade, och livslängden på 20-30 år är en uppskattning utifrån andra små landsköldpaddor.

PARNING

Parningssäsongen är januari-februari i naturen, men djur i fångenskap kan föröka sig hela året. Hanarna kämpar om honorna, och hanen biter efter honans ben innan han bestiger henne. Ge honan många gömslen och möjlighet att komma undan, och skilj djuren åt om hon får skador. Fler detaljer om parningen är inte dokumenterade.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger bara ett avlångt ägg åt gången. Hon kan lägga flera ägg under en säsong med fyra till åtta veckors mellanrum, men det sammanlagda antalet per år är inte dokumenterat; 1-4 är en uppskattning. Hon gräver ett bo på omkring 10 cm i lös, sandig jord, så ge henne en låda med djup, torr sand och jord.

INKUBATION

Ruvningstiden är 4-6 månader, vid låg luftfuktighet omkring 185 dagar. Ägget ruvas vid 28-30 °C i en kläckmaskin med torr till lätt fuktig vermikulit, och det får inte vändas. Könet beror på ruvningstemperaturen, men gränsen mellan hanar och honor är inte känd för arten.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är 3-5 cm långa och självständiga från första dagen. Pansaret är välvt vid kläckningen och plattas ut först med tillväxten. Ge dem samma inredning som de vuxna, med gömslen och klippspringor, och mata dem dagligen med torra örter och gräs. Ytterligare uppfödningsdata är inte dokumenterade.

Hälsa och vanliga misstag

Vildfångade djur är ofta i dåligt skick, och arten är svår att vänja vid fångenskap. Pansaret är mjukt och tunt och kan skadas av tryck, fall och för hårt grepp.

- Pansarskador och missbildningar: för snabb tillväxt, för mycket protein och frukt samt för lite kalk och UVB.
- Luftvägsinfektion: rinnande näsa och väsande andning vid kyla och ihållande fukt.
- Uttorkning: särskilt hos ungar, med slöhet och insjunkna ögon.
- Parasiter: nya djur ska undersökas med avföringsprover.

Kontakta en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret inte äter, tappar vikt eller har lös avföring. Nya djur ska i karantän innan de kommer ihop med andra sköldpaddor.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.